

Ірина Олександрівна БАШИНСЬКА

д.е.н., професор, Національний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

e-mail: i.a.bashinskaya@op.edu.ua

Назар Володимирович ДОВБНЯК

здобувач, Національний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4799-0916>

e-mail: 7142511@ukr.net

Петро Степанович ВОЛОЩУК

здобувач, Національний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4144-674X>

e-mail: mart_t0@ukr.net

МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

У статті обґрунтовано теоретико-методичні засади формування такого механізму на основі розвитку інноваційного потенціалу підприємств. Розглянуто ключові аспекти функціонування агропромислових підприємств в умовах воєнних та післявоєнних викликів, зокрема вплив воєнних факторів на виробничу, логістичну та інституційну складові їх діяльності. Проаналізовано роль інновацій, цифровізації та міжнародної економічної інтеграції у процесах відновлення. Запропоновано механізм розвитку, що включає відновлювальний, трансформаційний та інтеграційний рівні, а також відповідні інструменти його реалізації. Окреслено основні виклики, серед яких інвестиційні обмеження, ризики нестабільності та потреба у підвищенні інноваційної спроможності.

Ключові слова: післявоєнне відновлення, агропромислові підприємства, інноваційний потенціал, цифровізація, інвестиційна привабливість, сталий розвиток, конкурентоспроможність, глобальні ринки, відновлення економіки

Стаття надійшла 09.03.2026

Статтю прийнято 16.03.2026

Статтю опубліковано 17.04.2026

ВСТУП

Сучасний етап розвитку агропромислових підприємств (АПП) України характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими наслідками воєнних дій, руйнуванням виробничої та логістичної інфраструктури, а також змінами у функціонуванні внутрішніх і зовнішніх ринків. В умовах повоєнного відновлення аграрний сектор набуває стратегічного значення як один з ключових драйверів економічного зростання, забезпечення продовольчої безпеки та формування експортного потенціалу держави.

Особливістю сучасного розвитку є необхідність переходу від простого відновлення втраченого виробничого потенціалу до його якісної трансформації на інноваційній основі. Традиційні підходи до відновлення, орієнтовані на відтворення попередніх моделей господарювання, не відповідають сучасним викликам глобальної економіки, що характеризується високим рівнем цифровізації, інноваційності та інтегрованості [1]. У цьому контексті важливим завданням є формування нової моделі розвитку АПП, яка поєднує процеси відновлення, модернізації та інтеграції у міжнародні економічні системи.

Водночас є низка проблем, що ускладнюють ефективне відновлення агропромислового сектору, зокрема: обмеженість фінансових ресурсів, високий рівень ризиків, нестабільність інституційного середовища, порушення логістичних ланцюгів, а також недостатній рівень впровадження інноваційних та цифрових технологій [2; 3]. Крім того, інтеграція у глобальні ринки висуває додаткові вимоги до якості продукції, екологічних стандартів, ефективності виробництва та управління. У зв'язку з цим виникає необхідність розроблення ефек-

тивного механізму розвитку АПП, який забезпечує не лише відновлення їх функціонування, а й формування інноваційного потенціалу, підвищення інвестиційної привабливості та інтеграцію у міжнародні економічні процеси. Такий механізм має враховувати специфіку повоєнного відновлення, необхідність структурної модернізації та використання сучасних технологій як основи довгострокового економічного розвитку.

Так, актуальність дослідження зумовлено потребою у формуванні нових теоретико-методичних підходів до розвитку АПП України в умовах повоєнного відновлення, орієнтованих на інноваційну трансформацію та міжнародну економічну інтеграцію.

МЕТА статті – обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення механізму розвитку АПП України в умовах повоєнного відновлення на основі формування інноваційного потенціалу, забезпечення їх стійкості до зовнішніх викликів та інтеграції у міжнародні економічні процеси.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідженні застосовано системний підхід, методи узагальнення, порівняльного аналізу та структурного моделювання, що дало змогу комплексно оцінити сучасні виклики функціонування агропромислових підприємств та визначити ключові напрями їх трансформації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Повоєнне відновлення АПП України буде відбуватися в умовах глибоких структурних змін, що охоплюють виробничий, логістичний, інституційний та технологічний складники їх функціонування. На відміну від традиційних підходів до відновлення, які передбачають відтворення попередніх параметрів діяльності, сучасні

умови вимагають переходу до моделі трансформаційного розвитку, що поєднує процеси реконструкції, модернізації та інтеграції у глобальні економічні системи. У цьому контексті АПП постають не лише об'єктами відновлення, але й активними суб'єктами формування нової економічної структури.

Аналіз наслідків воєнних дій свідчить, що найбільших втрат зазнали виробнича інфраструктура, логістичні мережі та ресурсна база підприємств [4; 5]. Порушення експортних каналів, зростання витрат на транспортування, обмежений доступ до фінансових ресурсів і зниження інвестиційної активності суттєво вплинули на ефективність функціонування АПП. Водночас ці виклики стимулюють пошук нових моделей організації виробництва, диверсифікацію ринків збуту та впровадження інноваційних рішень.

У сучасних умовах ключовим фактором відновлення АПП є їхня здатність до формування та використання інноваційного потенціалу [6]. Йдеться не лише про впровадження нових технологій, а про комплексну трансформацію бізнес-процесів, що включає цифровізацію виробництва, застосування технологій штучного інтелекту, розвиток точного землеробства, автоматизацію управлінських процесів та застосування аналітичних платформ для прийняття рішень [7]. Такий підхід дає змогу забезпечити підвищення продуктивності, оптимізацію витрат і зниження залежності від зовнішніх ризиків.

Особливого значення набуває концепція стійкості, яка передбачає здатність підприємств не лише відновлювати свою діяльність після шоків, але й адаптуватися до нових умов і використовувати їх як можливості для розвитку. У разі АПП це проявляється у гнучкості виробничих процесів, здатності швидко змінювати структуру виробництва, диверсифікувати канали постачання та збуту, а також у формуванні нових партнерств на міжнародному рівні.

Міжнародна економічна інтеграція є важливим чинником прискорення процесів відновлення та трансформації. Участь у глобальних ринках, доступ до міжнародних інвестицій, грантових програм та технологій створюють передумови для модернізації АПП і підвищення їх конкурентоспроможності. Водночас інтеграція висуває підвищені вимоги до якості продукції, екологічних стандартів, прозорості бізнес-процесів та ефективності управління, що стимулює підприємства до впровадження інноваційних підходів.

У цьому контексті розвиток АПП доцільно розглядати як послідовний процес, що включає етапи відновлення виробничого потенціалу, його модернізації на інноваційній основі та подальшої інтеграції у міжнародні економічні процеси. Така логіка розвитку дає змогу забезпечити не лише компенсацію втрат, але й формування нових конкурентних переваг, орієнтованих на довгострокову перспективу.

Важливу роль у забезпеченні ефективного розвитку відіграє інноваційно-інвестиційний складник, що визначає можливості підприємств із залучення ресурсів для реалізації стратегічних змін. Залучення інвестицій у сучасних умовах залежить від рівня технологічності підприємства, його здатності до інновацій, прозорості управління та інтегрованості у міжнародні економічні процеси. Так, інноваційний потенціал є не лише фак-

тором розвитку, а й ключовим критерієм інвестиційної привабливості.

Узагальнюючи, слід зазначити, що повоєнне відновлення АПП України має здійснюватися на основі інтеграції інноваційного потенціалу, принципів стійкості та міжнародної економічної інтеграції [8]. Такий підхід дає змогу сформувати нову модель розвитку, орієнтовану не на відтворення минулого стану, а на створення сучасної, конкурентоспроможної та інноваційно орієнтованої аграрної економіки. Так, для забезпечення ефективного повоєнного відновлення та трансформаційного розвитку АПП доцільним є застосування запропонованого механізму, який зображено на рис. 1.

Запропонований механізм розвитку АПП України в умовах повоєнного відновлення базується на концепції трансформаційного відновлення, що передбачає не лише відновлення втраченого виробничого потенціалу, а й його якісне оновлення на основі інновацій, цифровізації та міжнародної економічної інтеграції. На відміну від традиційних підходів, орієнтованих на відтворення довоєнних параметрів функціонування, запропонований механізм спрямовано на формування нової моделі розвитку, що поєднує відновлення, модернізацію та інтеграцію в єдину систему.

Структурно механізм включає три взаємопов'язані рівні: відновлювальний, трансформаційний та інтеграційний. Відновлювальний рівень передбачає відтворення базових умов функціонування підприємств, зокрема відновлення виробничої інфраструктури, забезпечення доступу до ресурсів, стабілізацію логістичних процесів та мінімізацію критичних ризиків. Цей етап є необхідною передумовою для подальшого розвитку, однак не забезпечує довгострокової конкурентоспроможності без переходу до наступних рівнів.

Трансформаційний рівень орієнтовано на якісне оновлення діяльності АПП шляхом формування їх інноваційного потенціалу. Він передбачає впровадження цифрових технологій, автоматизацію виробничих процесів, розвиток точного землеробства, застосування аналітичних систем підтримки управлінських рішень, а також підвищення кваліфікації персоналу. У межах цього рівня підприємства переходять від адаптивної моделі функціонування до проактивної, здатної генерувати інновації та забезпечувати підвищення ефективності діяльності.

Інтеграційний рівень забезпечує включення АПП у міжнародні економічні процеси та глобальні ланцюги доданої вартості. Його реалізацію пов'язано з гармоні-



Рис. 1. Механізм розвитку АПП України в умовах повоєнного відновлення (власна розробка авторів)

зацією стандартів виробництва відповідно до вимог міжнародних ринків, розвитком експортного потенціалу, залученням іноземних інвестицій та участю у міжнародних інноваційних і кластерних ініціативах. Цей рівень є ключовим чинником забезпечення довгострокового економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Функціонування механізму здійснюється через послідовну реалізацію управлінських процесів, що охоплюють діагностику стану підприємства, визначення пріоритетів відновлення і розвитку, формування інноваційної стратегії, впровадження відповідних заходів та оцінювання їх ефективності. Важливою особливістю є циклічний характер цього процесу, що забезпечує можливість постійного коригування управлінських рішень залежно від змін зовнішнього середовища.

Інструментальне забезпечення механізму включає фінансові, організаційні та технологічні важелі впливу, серед яких особливе місце займають державні програми підтримки, міжнародні гранти та інвестиції, цифрові платформи управління, а також партнерства між бізнесом, наукою та державними інституціями. Їх комплексне застосування створює передумови для ефективного реалізації інноваційних проєктів та прискорення процесів відновлення.

Механізм функціонує під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. До зовнішніх належать міжнародна економічна інтеграція, глобальні ринкові тенденції, інвестиційний клімат та регуляторне середовище, тоді як внутрішні фактори визначаються ресурсною базою підприємства, рівнем його технологічного розвитку,

кадровим потенціалом та організаційною культурою. Взаємодія цих факторів визначає ефективність реалізації механізму та можливості його адаптації до змін.

Результатом функціонування запропонованого механізму є перехід АПП від стану відновлення до стійкого інноваційного розвитку, що проявляється у підвищенні їх конкурентоспроможності, зростанні інноваційно-інвестиційної привабливості, розширенні участі у глобальних ринках та формуванні сучасної моделі аграрної економіки, орієнтованої на довгострокову ефективність і стійкість.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що розвиток АПП України в умовах повоєнного відновлення має базуватися на трансформаційному підході, який поєднує відновлення, модернізацію та інтеграцію у міжнародні економічні процеси. Досягнуто поставленої мети шляхом обґрунтування та розроблення механізму розвитку, що включає відновлювальний, трансформаційний та інтеграційний рівні та забезпечує послідовний перехід від стабілізації діяльності до інноваційного розвитку. Встановлено, що ключовими чинниками ефективності є формування інноваційного потенціалу, розвиток цифровізації, впровадження ризик-менеджменту та залучення інвестицій, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та інтеграції у глобальні ринки. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методів кількісного оцінювання ефективності запропонованого механізму та поглиблення аналізу взаємозв'язку між інноваційним розвитком, стійкістю підприємств і процесами повоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Башинська І.О., Довбняк Н.В. Вплив післявоєнного відновлення на управління бізнес-процесами промислових підприємств. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 11(2024). С. 1–15.
2. Nehrey M., Klymenko N., Kravchenko V., Komar M. Ukrainian agriculture during the full-scale Russian-Ukrainian war: consequences, policy responses and recovery strategies. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2025. № 11(2). pp. 148–182.
3. Kovalenko A., Tsybulska J., Sakal O., Krupin V., Bratinova M. Ukraine's agricultural and rural development: transformation of strategic planning within the processes of European integration. *European Research Studies Journal*. 2025. Vol. XXVIII. № 1. pp. 739–760.
4. Hartman S., Whiteside R., Smaliychuk A., Dronova I. Land abandonment as an indicator of Ukrainian agricultural resilience during Russia's war against Ukraine. *Applied Geography*. 2025. Vol. 183. Art. no. 103744.
5. Єрмолаєва М., Луценко Д. Воєнні втрати аграрного сектору: моніторинг, організація обліку та звітність. *Acta Academiae Beregsiensis*. 2025. № 11. С. 292–300.
6. da Costa J., Silva A., Barcelò D., Rocha-Santos T., Duarte A. Threats to sustainability in face of post-pandemic scenarios and the war in Ukraine. *Science of the Total Environment*. 2023. № 892: 164509.
7. Bashynska I. *Smartization of business processes of an industrial enterprise: theoretical and methodological aspects*. Tallinn, 2023. 125 p.
8. Melnykovich M. et al. Pathways for Ukraine's post-war nature recovery: Focus on forest socio-ecological systems. *Ambio*. 2026. № 55. pp 817–843.

References

1. Bashynska I.O., Dovbnyak N.V. Impact of post-war recovery on the management of business processes of industrial enterprises. *Achievements of Economics: Prospects and Innovations*. 2024. No. 11 (2024). pp. 1–15 (in Ukrainian).
2. Nehrey M., Klymenko N., Kravchenko V., Komar M. Ukrainian agriculture during the full-scale Russian-Ukrainian war: consequences, policy responses and recovery strategies. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2025. № 11(2). pp. 148–182.
3. Kovalenko A., Tsybulska J., Sakal O., Krupin V., Bratinova M. Ukraine's agricultural and rural development: transformation of strategic planning within the processes of European integration. *European Research Studies Journal*. 2025. Vol. XXVIII. № 1. pp. 739–760.
4. Hartman S., Whiteside R., Smaliychuk A., Dronova I. Land abandonment as an indicator of Ukrainian agricultural resilience during Russia's war against Ukraine. *Applied Geography*. 2025. Vol. 183. Art. no. 103744.
5. Yermolaieva M., Lutsenko D. War losses of the agricultural sector: monitoring, accounting organization, and reporting. *Acta Academiae Beregsiensis*. 2025. No. 11. pp. 292–300 (in Ukrainian).
6. da Costa J., Silva A., Barcelò D., Rocha-Santos T., Duarte A. Threats to sustainability in face of post-pandemic scenarios and the war in Ukraine. *Science of the Total Environment*. 2023. № 892: 164509.
7. Bashynska I. *Smartization of business processes of an industrial enterprise: theoretical and methodological aspects*. Tallinn, 2023. 125 p.
8. Melnykovich M. et al. Pathways for Ukraine's post-war nature recovery: Focus on forest socio-ecological systems. *Ambio*. 2026. № 55. pp 817–843.

Iryna BASHYNSKA

Doctor of Economics, Professor, Odesa Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

e-mail: i.a.bashinskaya@op.edu.ua

Nazar DOVBNIAK

applicant, Odesa Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4799-0916>

e-mail: 7142511@ukr.net

Petro VOLOSHCHUK

applicant, Odesa Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4144-674X>

e-mail: mart_t0@ukr.net

MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL ENTERPRISES OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF POST-WAR RECOVERY: INNOVATIVE POTENTIAL AND INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION

Introduction. The development of agro-industrial enterprises of Ukraine in the context of post-war recovery is a critical direction for ensuring food security, economic stability, and integration into global markets. Modern challenges caused by military actions have significantly affected production capacities, logistics systems, and institutional frameworks, necessitating a transition to new models of sustainable and innovation-driven development.

The purpose of the paper is to substantiate the theoretical and methodological foundations and to develop a mechanism for the development of agro-industrial enterprises of Ukraine under post-war recovery conditions based on the formation of innovative potential, ensuring resilience, and integration into international economic processes.

Results. The paper applies a systemic approach, methods of generalization, comparative analysis, and structural modeling to comprehensively assess current challenges and identify key directions of enterprise transformation. It is determined that effective recovery requires a shift to a transformational development model combining restoration of production potential, implementation of innovative technologies, and integration into global markets. The paper highlights the crucial role of innovation, digitalization, and international economic integration in strengthening competitiveness and investment attractiveness. A development mechanism is proposed, which includes restorative, transformational, and integration levels, along with appropriate tools to ensure a consistent transition from stabilization to innovation-oriented growth. Key constraints such as investment limitations, uncertainty, and external risks are also identified.

Conclusion. The implementation of the proposed mechanism contributes to increasing the efficiency and resilience of agro-industrial enterprises, enhancing their innovation and investment attractiveness, and facilitating their integration into international economic systems. The practical significance lies in the possibility of applying the results for designing recovery strategies of the agricultural sector. Further research should focus on developing methods for quantitative assessment of the effectiveness of the proposed mechanism.

Keywords: post-war recovery, agro-industrial enterprises, innovation potential, digitalization, investment attractiveness, sustainable development, competitiveness, global markets, economic recovery